
ANSVAR FOR ANSVAR

AFSÆT OG AMBITION

Afsæt:

- Forældrebestyrelsen skal definere principper for forældres ansvar i samarbejdet
- Forældre forventes generelt at tage et udefineret ansvar for deres børns læring og klasse

Ambition med oplægget er at spørge til disse forventninger:

- Hvordan er forståelsen af forældrenes ansvar skiftet historisk?
- Hvordan kan vi forstå, hvad personligt ansvar er?
- hvad lægges i dag i begrebet 'ansvar'?
- Kan man pålægge andre personligt ansvar?
- Hvad er værd at diskutere som medlemmer af en skolebestyrelse?

▶ <http://www.dr.dk/arkivp1/ihegnet/sketches/emilc.htm>

POINTERNE KORT

Den historiske udvikling i forældreansvar:

- Fra pligt til hyperansvar.

Indbyggede paradokser i det personlige ansvar:

- At leve op til både ydre og indre krav.
- At tage ansvar for noget – men ikke for det hele.

Aktuelle udfordringer:

- Er der grænser for ansvar?
- Leger vi med hvad personligt ansvar overhovedet er?

Det er forældrenes ansvar:

- At barnet møder til tiden, udsovet, veltilpas, velernæret
- At barnet opøves til at have sine sager i orden med navn på
- At barnet vænnes til at samle sig om sine lektier (i fred for radio etc.)
- At forældrenes krav til barnet svarer til barnets evner.

???

1919

1957

1998

2006

Skolen bør være mere meddelende end modtagende [...] Skolens folk bør ud fra deres pædagogiske og faglige indsigt til syvende og sidst vælge deres standpunkt og vel være villige til at forklare og forsvare det, men ikke til at forlade det undtagen ud fra deres egen overbevisning. Virkelig dybtgående uoverensstemmelser med et par forældre bør føre til, at forældrene sender deres barn i skole andetsteds. Kun således bevarer skolen en virkelig frihed og det ønskelige særpræg.

???

1919

1957

1998

2006

...enhver voldelig, krænkende eller forstyrrende adfærd medfører en handling fra skolen, som fastholder forældrenes ansvar for børnenes opdragelse.

???

1919

1957

1998

2006

Borgerne interesserer sig i stigende grad for kvaliteten i servicen, og der er brugt for, at kommunerne udvikler kvaliteten i den kommunale service gennem dialog med borgere og brugere.

Eksempel: Aflysning. En skole afdækker gennem en brugerundersøgelse, at forældrene forventer, at undervisningen opretholdes i forbindelse med læreres sygdom, efteruddannelse m.v. Skolen belyser med tal, i hvor mange timer der har været tale om aflysninger.

???

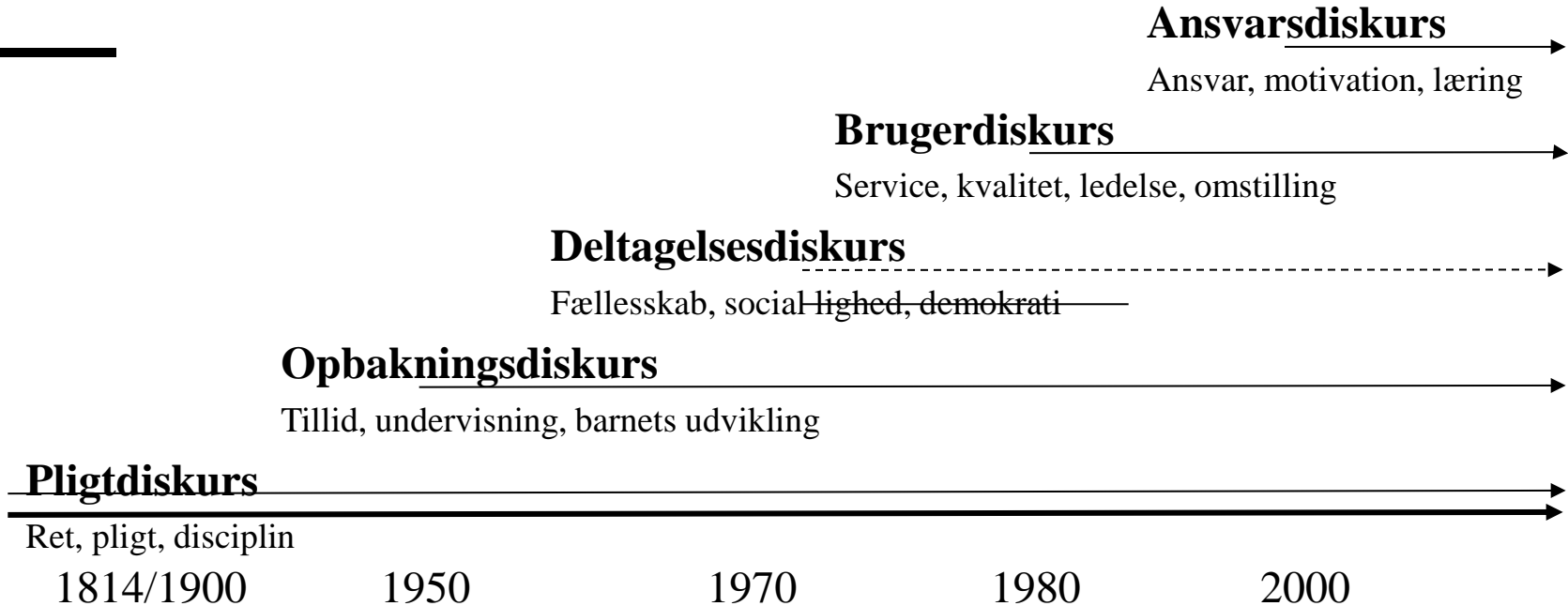
1919

1957

1998

2006

MØDETS HISTORIK

FORÆLDRENES ANSVAR - OVER TID

	Ansvarsbegreb	
Forældre som retssubjekt <hr/> (1800-	Ret og pligt (adfærd)	Regler
Den modtagende og opbyggende forælder (1950erne -	Normer (Adfærd, holdninger)	Råd, v kon
Forældre som brugere (1980erne -	Forholde sig aktivt 'udefra'	P
Forældre som ansvarstagende /ansvars afsøgende (2000 -	Reflektere over sit personlige ansvar – set gennem skolens blik (Selvforhold) Konstant undersøge muligt ansvar	Afsøgende sam Ansvarslege Skolebestyrelse(?)

Har du sendt barnet i skole i

Har du hjulpet dit barn med

lektur

Er du gået aktivt ind i de
politiske arbejder omkring

Har du taget et personligt

for dit barn

Har du leget med
om, hvad dit ansvar
omfatte?

PLIGT OG ANSVAR - GLIMT AF ANSVARLIGGØRELSENS HISTORIE

”De Forældre, Værger eller Husbonder, som desuagtet uden beviislig Sygdom eller anden gyldig Grund holde deres Børn eller Tyende fra Skolen, skulle efter Skolecommisionens Sigelse bøde 3 Rbsk. S.V. første Gang for hver Dag, Barnet eller Tyendet er udeblevet.”

(Anordning for Almue-Skolevæsenet i Kiøbstæderne i Danmark, 29.7. 1814)

”Dit barns legekammerat har det ikke så godt, fordi forældrene er ved at blive skilt. Tager du en snak med forældrene, eller tænker du, at du helst ikke vil blande dig for meget, og at skolelæreren nok tager hånd om problemet?” (velfærdsminister Karen Jespersen, indledning til et essay på regeringskampagnens hjemmeside mitansvar.dk: Publiceret 19. maj 2008).

ET PAR METODER TIL ANSVARLIGGØRELSE

FORÆLDREKONTRAKT

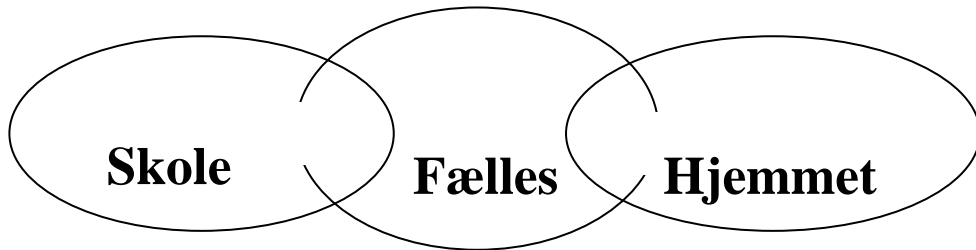
Problemer i pigegruppen i en 1. klasse: Fire af ni piger holdt de fem andre ude. Forældremøde og forældrekontrakt

Lærerne	Forældrene
Arrangere fællesleg to frikvarterer om ugen	Afholde arrangementer for pigegruppen uden for skolen – hvor pigeforældrene også er til stede
Afholde klassemøde to gange om ugen	Arrangere middag for pigerne to og to
Sikre at alle elever hilser på hinanden om morgenen	

Lærere og forældre: Reagere hvis man 'ser noget' og ikke bare gå forbi

ANSVARSSPIL

Ansvarsspillet er et dialogspil om ansvarsfordeling i folkeskolen. Det lægger op til en legende dialog om potentielle handlinger fra henholdsvis forældre og skole.

Hvem har ansvaret for:

At barnet har en god fritid?

At barnet er glad for at gå i skole?

At barnet lærer, at en aftale er en aftale?

At barnet lærer udholdenhed i arbejdet?

At barnet lærer at tage hensyn?

At barnet føler, ”jeg er god nok”?

At barnet kan tåle at tabe i spil?

At barnet udvikler sin kreativitet og fantasi?

HVORNÅR SER VI NOGEN SOM ANSVARLIGE?

”Jeg kjendte kun én Pligt, den at passe min Skole, og i den Henseende var jeg selv aldeles ansvarlig. (...) Jeg var fri fra alt faderligt Vrøvl. Han spurgte mig aldrig om min Lectie, hørte mig aldrig i den, saae aldrig mine Stile, erindrede mig aldrig om, at det nu var Tid at læse, nu Tid at høre op, kom aldrig Disciplens Samvittighed til Hjælp, som man ofte seer det, naar ædle Fædre klappe deres Børn paa Kinderne og sige: Du kan vel nok Dine Ting. Skulde jeg ud, spurgte han først, om jeg havde Tid, det afgjorde jeg selv, ikke han, og hans Spørgsmaal indlod sig aldrig paa Vidtløftigheder. At han for øvrigt bekymrede sig meget om, hvad jeg foretog mig, det troer jeg ganske vist, men han lod mig aldrig mærke det, for at min Sjæl kunde modnes ved Ansvaret” (Søren Kierkegaard, 1988: 248).

”Lad mig for det første slå fast, at formålet med udvalgets arbejde ikke er at indføre nye love og regler. Det personlige ansvar er nemlig ikke et ansvar, man får pålagt ved lov. Det er noget, der ligger udover det lovene foreskriver. Men det er samtidig vigtigt at slå fast, at det er en afgørende forudsætning for holdbarheden af det danske velfærdssamfund, at den enkelte borger ikke konsekvent overlader løsningen af alle problemer til staten. Velfærdssamfundet kan kun bevares, hvis vi alle tager et ansvar for os selv og for fællesskabet.”
(Beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen; artikel i Information i anledning af regeringekampagnen ”mit ansvar”, 7.9.2007)

Det personlige ansvars form

Generelt ansvar:
Ydre krav

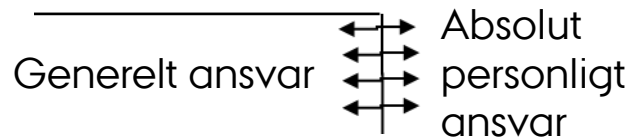
Absolut personligt ansvar:
Indre krav

Paradoks: Kun ved at nægte et vist ansvar, kan du tage ansvar.

”I det øjeblik jeg indgår i et forhold til den anden [...] ved jeg, at jeg kun kan svare ved at ofre etikken, dvs. ved at ofre det, som forpligter mig til også at svare, på samme måde og i samme øjeblik, alle andre” (Derrida)

Legende hyperansvar

Et generelt ansvar at lege med grænsen til det absolutte ansvar og spørge sig selv i hypotetiske termer, hvad ens ansvar kunne omfatte

Absolut personligt ansvar:
Indre krav

Paradoks: Kun ved at nægte et vist ansvar, kan du tage ansvar.

UDFORDRINGER VED DET LEGENDE HYPERANSVAR

- ▶ Kan man nogensinde se sig selv – eller andre – som ansvarlige, når det bliver en pligt at overveje, hvad ens ansvar også kunne omfatte?
- ▶ Risikerer det legende hyperansvar at få sin egen afkoblede logik – med hypotetiske overvejelser og samtaler – som ikke nødvendigvis får konsekvens i handling?
- ▶ Er der nogen mulighed for stabilitet i normer/pligter, eller kan det hele tiden skifte, hvad man 'burde' gøre?
- ▶ Har nogen mere ret til at definere ansvar end andre, eller har alle ret til at pålægge andre ansvar?

UDFORDRINGER VED ANSVARLIGGØRELSE

- ▶ For skolen: At få forældrene på banen – uden at de blander sig
- ▶ For skolen: At have brug for at forældrene selv definerer ansvaret – og at de gør det, de skal
- ▶ For forældrene: At have ansvar for det der foregår i skolen – uden at have ret meget at skulle have sagt
- ▶ For forældrene: At gerne ville være ansvarlige – for sundhed, læring, kammerater, det sociale, naboen, bare at have tid, aktiv, job...
- ▶ For skolebestyrelsen:
- ▶ At sikre at forældre tager ansvar – uden at have styr på dem
- ▶ At bidrage til, at man diskuterer normer / pligter - og fastholder dem som sådan midt i det legende hyperansvar

MINE OPFORDRINGER

- ▶ Den aktuelle måde at tale om ansvar på risikerer at skabe blik for alt det der ikke gøres, bebrejdelser og skuffelser – overvej hvordan det bliver muligt at se sig selv og hinanden som ansvarlige
- ▶ Den aktuelle måde at tale om ansvar på risikerer at lægge op til mange møder og telefonopkald – overvej hvordan det bliver muligt at handle (uden nødvendigvis at fortælle det) og ikke kun tale om, hvad man kunne/burde gøre
- ▶ Den aktuelle måde at tale om ansvar på risikerer at være særligt udfordrende for nogen typer af forældre – overvej hvordan ambitioner på andres vegne kan holdes realistiske

PERSPEKTIVER

Ikke kun i forhold til forældre, at idealet er at holde alting åbent og skabe en strukturbenægtende struktur.

- Lærere og pædagogers faglighed i spil: hvad bliver det faglige ansvar?
- Struktur på dagen (pause/lektion i spil, skole/fritid): hvad bliver grænsen for skolen?
- Struktur for klassen (hold, niveau): er det den enkelte, der skal skabe sit eget fællesskab?

VIDERE LÆSNING

- ▶ Hanne Knudsen og Niels Åkerstrøm Andersen (2013) *Hyperansvar: Når personligt ansvar gøres til genstand for styring*. Dansk Sociologi, nr. 4, 2013.
- ▶ Hanne Knudsen (2010) *Har vi en aftale? Magt og ansvar i mødet mellem skole og familie*. Frederiksberg: Nyt fra Samfundsvidenskaberne.
- ▶ Et kommende nummer af *Dansk Pædagogisk Tidsskrift* som har intensiverede samarbejdsformer mellem skole og familie som tema.

AARHUS
UNIVERSITET